

Aalborg Universitet

Foredrag om landsbyudvikling eller landsbyafvikling

Møller, Jørgen

Publication date:
2008

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Møller, J. (2008, okt. 31). Foredrag om landsbyudvikling eller landsbyafvikling.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

GRAM SLOT

Foredrag om
Landsbyudvikling eller landsbyafvikling
31.10.2008
Lektor Jørgen Møller, AAU

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

1

I. Landlivets udfordringer

De hastigt ændrede vilkår for
livet på landet og i landsbyerne
1795 -2015

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

2

ALT FOR MEGEN VARM LUFT

Det lette liv på landet

Landdistriktskonference

Mandag den 3. marts 2008
Dansk Landbrugsmuseum,
Gl. Estrup
Randersvej 4, 8963 Auning

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

3

Udvikling i landdistrikter og landsbyer

Kilde: Medarbejdernes lokal, Scaldaniaprojekt

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

5

Jørgen Møller

- Lektor, Arkitekt maa. Aalborg Universitet
- Institut 20. Samfundsudvikling og Planlægning
- Sektion 2. Byplanlægning, Veje og Trafik
- Ingeniører & Landinspektører
- Fysisk planlægning i alle afskygninger

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

6

Jørgen Møller

- Tømrer, Bygningsarkitekt, Landsbyforsker, Landsbyildsjæl, organisationsmand. SMI/DGI.
- Foreningsmenneske osv.osv.
- Arkitekt/Kommuneplanlægger
- 59 år på landet i Østjylland . **Store forandringer**
- **Realistisk Utopist/Landsbytosse**

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

7

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

8

Se nu stiger solen.
Jakob Knudsen, Møllerup
1891

Berømtheder fra Mellerup

- **I FORTIDEN**

- Jens Bek. Frygtløs Højskolemand i 1880'erne
- Jacob Knudsen . Salmedigter/Forfatter/Præst
- Nielsen & Fisker (Nilfisk/Nimbus)

- **I NUTIDEN**

- En længere række af sangere og musikere fra Mellerup Efterskole.
- Ragna.

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

10

NIMBUS/NILFISK

Anders Fisker. Skalmstrup/Mellerup

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

11

Jørgen Møller som forsker

- Primært:
- **"DET FYSISKE"**
- **(10000 billeder)**
- Sekundært:
- **LIVET PÅ LANDET**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

13

Hvad er en landsby?

- Gyldendal. Ordbog over det danske sprog
- (1931)
- *"en samling gårde og huse på landet"*
- Politikkens Nudansk Ordbog.(2001):
- *"En lille by på landet"*
- Landdistriktsredegørelsen (2004):
- Landsbyer: Byområder med 200 indbyggere og op til 999 indbyggere.
- Landdistrikter. Fra 200 indb. Og nedad
- **Jeg hævder personligt til Gyldendal 1931.**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

14

Hvor mange landsbyer er der i Danmark?

BYSTØRRELSER	Antal byer	Indbyggere i alt
500-999	347	244.023
250-499	424	150.090
200-249	155	34664
Landdistrikter og åbent land og byer under 200 indbyggere	??????	791.283
Ialt		1.220.060
Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811		Kilde. Ds. 1993

15

Landsbyerne i frontlinien!

- Landsbyerne mellem 400 og 700 indbyggere. Har stadig noget at miste.
- Under 400, der er "alt" alligevel lukket ned
- Over 700 ingen problemer (Hvis borgerne selv vil)

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

16

Hvor mange landsbyer er der i Danmark??

• Overslagsberegning (Grov)

- Landdistrikter og åbent land og byer med under 200 indbyggere 791000.
- 800000 – 200000 på ejendomme i det åbne land
- Rest 600000 i små landsbyer
- Estimat. Ca. 6000 landsb.(100 i gennemsnit)
» "Total" 6929 landsbyer i Danmark

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

17

UDVIKLINGSOVERBLIK

• DRIVERE I UDVIKLINGEN

- 1795. Udskiftningen og selvejerbønderne
- (Alle var bønder)
- Bebyggelsen af det åbne land.
- Her starter landsbyens "deroute"

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

18

- 1895 Andelsbevægelsens guldalder
- (Alle var bønder eller afhængige af landbruget)
- Økonomisk
- Åndeligt
- Fysisk
- FORENINGSMÆSSIGT

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

19

- 2008. Projektmagernes guldalder
- (Næsten ingen er bønder, og kun ganske få er afhængig af landbruget)
- Så fragmenteret, at alt er "Lige gyldigt"
- Mange forskellige dagsordener
- Konfligerende/modstridende
- Vi mangler et "LOKOMOTIV" der kan sætte retning på udviklingen.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

20

Forskningen heller ikke enig!

- - Landbruget
- New Rural Dew. Paradigme/Theory.
- Stedet styrker
- Mix af udviklingsprojekter
- Netværk i og mellem landsbyer
- Bottum up
- Samarbejde med kommunerne

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

21

Buttom Up

- . ELITÆRE TENDENSER.
 <>Matthæusevangeliet.
- "Den der har meget skal meget gives".
- De stærkeste vinder
- Tilfældige udviklingsretninger
- Projekter bliver meget personafhængige

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

22

FORANDRINGER I DET LANDLIGE DK.

- En fantastisk omstillingsproces uden nogen form for overordnet styring og planlægning
- Markedskræfterne og kommunerne er de vigtigste spillere på banen
- I **voldsom forandring:**
 - Landbruget
 - Den off. Sektor
 - Livet der leves ude på landet

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

23

STATUS

- 18% - 800.000- Åbent land/200 indbyggere
- 23% - 1.250.000 Åbent land/999 indbyggere
- Hvad sker der derude?
 - "alting er i opbrud"
 - "Alting forandres"
 - "Intet er som før"
 - "Alting var bedre i gamle dage" • Er der nogen der siger
- Landdistrikts- og landsbydanmark er hovedkulds på vej ind i fremtidens Danmark.
- Og der tegner sig ikke et klart billede af fremtiden!

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

24

SITUATIONEN 2008

- Skarpskåret/grovkornet karakteristik af de danske yderdistrikter.
- Der er vist ingen tvivl om, at:
 - Vi er for gamle (Forgubningen)
 - Vi er ikke for kloge (Formel uddannelse, dårligere lønnede jobs)
 - Vi er IT-Mongoler
 - Vi er for fede
 - Vi pendler for meget og bevæger os for lidt
 - Vi ryger for meget
 - Vi har ingen æstetisk sans... og vi elsker plastikvinduer

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

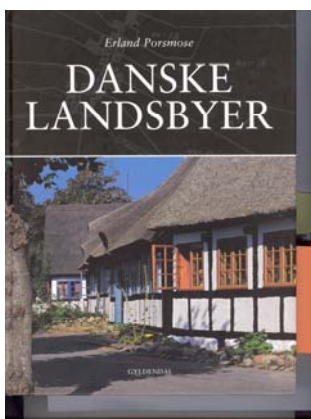
25

"LANDLIVSTRANSFORMATIONER"

- Landsbyernes rolle og funktioner ændrer sig >>>>
- Det fysiske ændrer sig
- Landsbylivet ændrer sig

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

26

2008

2222 9811

27

Porsmose.

- "Landbrugssamfundet afvikles, medens et nyt samfund på landet tager form"
- Tog vel for alvor fart omkring 1960, og vi ved endnu ikke hvor vi "ender".
- J.Møller (2008)

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

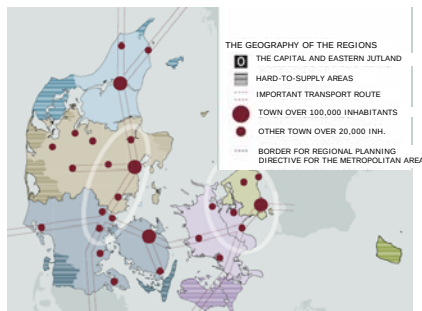
28

•DEN VIRKELIGE VERDEN 2008

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

29

Map of Denmark

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

30

DEN RÅDNE BANAN

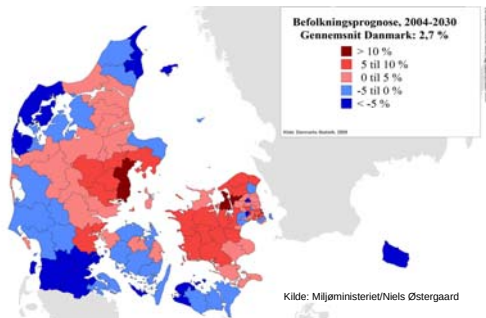

Flere regionalforskere betegner yderområderne som den "rådde banan", fordi

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

31

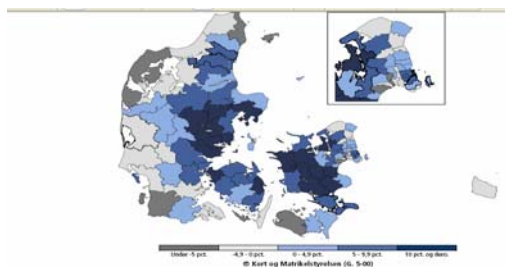
BEFOLKNINGSPROGNOSEN

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

32

Danmark 2007 – 2030. DS

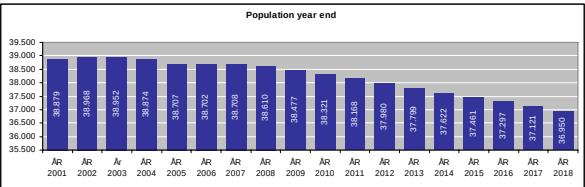
Udvalgt til
Faldende folketal
i 36 kommuner ...

En tredjedel af de nye danske kommuner kan vente et faldende folketal indtil 2030. Der er tale om 34 kommuner, som i dag har et samlet folketal på 1,3 mio. Tilbagegangen vil være størst i Århus, Læsø, Lemvig, Albertslund og Tønder kommuner med et fald på over 9 pct.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

33

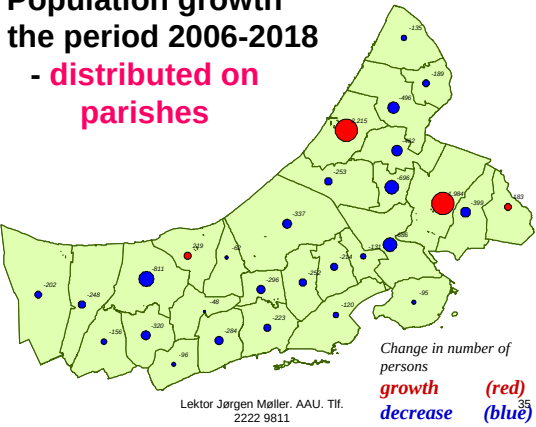
Total result 2001-2018 in Jammerbugt municipality Forecast

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

34

Population growth in the period 2006-2018 - distributed on parishes

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

Landskabet under forandring

Åben Land konferencen 2008
Henrik Vejre, Skov & Landskab, Københavns Universitet

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

36

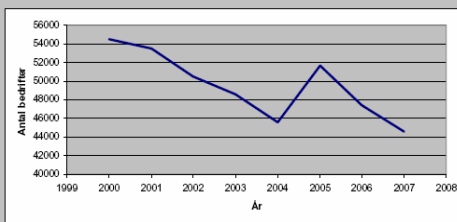

Herfra hvor vi står
 Kan vi se os omkring
 Til alle sider
 Det bevæger sig når vi går
 Det forandrer sig
 Til alle tider
 (Skousen & Ingemann 1971)

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
 2222 9811

37

Udvikling i antal bedrifter 2000-2007

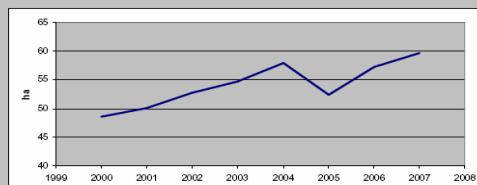

8000 produktionslandbrug, 20000 Hobbylandbrug

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
 2222 9811

38

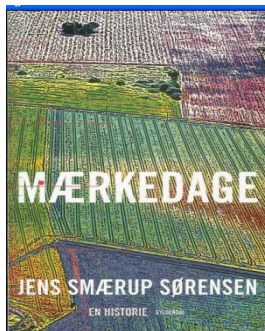
Udvikling i gennemsnitlig bedriftstørrelse 2000-2007

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
 2222 9811

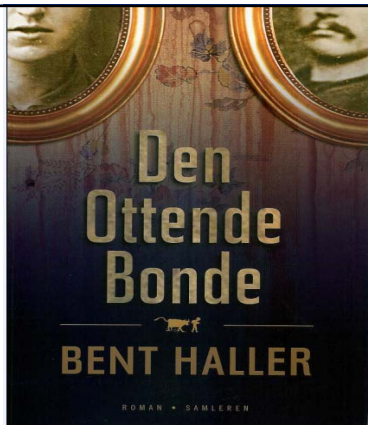
39

En vidtfavnende fortælling i mange tonearter om den gamle bondekulturs endelige opløsning i den moderne verden

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tilf.
2222 9811

40

En bondelandsgyser om
ondskab og skyld- og en
fortælling om en kultur, der
umærkeligt er gået tabt

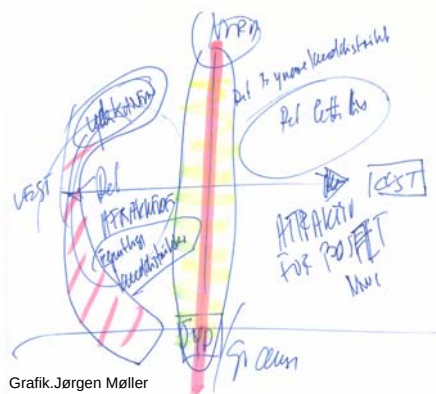
Lektor Jørgen Møller. AAU. Tilf.
2222 9811

41

2222 9811

42

Forskellige typer af landdistrikter

Der mangler med andre og arbejdspladser og virksomheder i landdistrikterne. I forbindelse med høringer af kommunens landdistriktspolitik har selv lokalsamfund i bynære landdistrikter ytret ønske om erhvervsudvikling i deres områder.

Kort 1 Fordeling af arbejdspladser

LAG Aalborgens februar 2008 - Endelig version

3. Sociokulturelle rammer

Det er iøjensynligt, at landsstraksområdet vest for motorvejen generelt er tyndere befolket end østpå. Endvidere regnes der med en **befolkningsnedgang** i områderne af gammel Bov og Lundtoft kommuner, således området udenfor den nord-sydgående korridor langs motorvejen E45 rest vil opleve en nedgang i befolkningsantal.

Befolkningsprognosen for hele kommunen viser en svag stigning i bruttoantallet, falder gruppen med de arbejdsdygtige **indtægtere med 5 %** over de næste 10 år.

År	Bef. i alt	%	17-64	%
2006	59.974	100,00	27.213	100,00
2007	60.211	100,40	27.188	99,93
2008	60.387	100,69	27.095	99,68
2009	60.479	100,84	26.957	99,11
2010	60.613	101,07	26.788	98,89
2011	60.672	101,16	26.573	98,29
2012	60.741	101,28	26.347	97,67
2013	60.773	101,33	26.046	96,86
2014	60.815	101,40	25.769	96,12
2015	60.844	101,45	25.579	95,61
2016	60.811	101,40	25.392	95,11
2017	60.813	101,40	25.150	94,46
2018	60.825	101,42	25.010	94,08

Tabel 1. Befolkningsprognose for Aabenraa Kommune

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

46

ES. SWOT

Stærke sider

- Placering i Europa og grænseregionen
- Transportcenter
- Udviklingsparker og erhvervservices
- Fin og mangfoldig natur
- Landbrug/skovbrug står stærk ift. nabokommuner
- God og fleksibel arbejdskraft
- God base for foreningsliv

Udviklingsmuligheder

- Globalisering og ny teknologi
- Styrket samarbejde over grænsen
- Videnproduktion
- Udvikling af serviceerhverv
- God og fleksibel arbejdskraft

Svage sider

- Udkantsområde nationalt
- Mangel på højere uddannelsesinstitutioner
- Relativ højere ledighed blandt kvinder og ældre
- Manglende tiltrækning af højtuddannede

Trusler

- "Hjerneflugt"
- Udflytning af arbejdspladser
- Nedlæggelse af erhvervsskoler
- Ældre arbejdsstyrke
- Flaskehalse og rekrutteringsproblemer

LAG Aabenraa har valgt at se svage sider og trusler som udfordringer, som med omvendte fortegn kan ses som udviklingspotentiale for LAG'ens eget arbejde. F.eks. kunne "relativ højere ledighed blandt kvinder og ældre" eller "ældre arbejdsstyrke" berettigede en indsats, der specifikt er målrettet mod iværksætterprojekter for denne gruppe.

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

47

Indledende statements!

- *Jeg nærer stor kærlighed til landsbyerne og landdistrikterne, ..men en overdreven idyllisering af landsbylivet svækker klarsynet og handlekraften.*
- *"Hold hjertet varmt og hovedet koldt"*
- *Alt er ikke stokroser og velholdt bindingsværk!! "*
- *Nedlægge eller udfase de landsbyer, som er for nedslidte og brug ressourcerne der, hvor der er en fremtid"!!!!*

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

48

- Mange ting er gode i dag, men *kan/skal* blive bedre.
-
- Mange ting er for dårlige, og *skal* gøres bedre
- Hvorfor nøjes med "det næstbedste"/sekundaforhold!?

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

49

Hæv overlæggeren

- *AFRAKKET, NEDSLIDT, FORFALDENT,...OG DER LUGTER AF BRÆNDEOVN,HALMFYR, STALD, GYLLE OG GRIS!! Nogen steder*
- **AFRAKKET OG NEDRIVNINGVÆRDIG**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

50

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf.
2222 9811

55

2222 9811

- - men hvor der også bor en masse dejlige engagerede mennesker og med en fantastisk kulturlandskab lige uden for døren.
- -Hvor meninger og holdninger brydes,
- -Hvor der tages politiske livtag,
- -og hvor **vi** starter med en sang fra højskolesangbogen og slutter af med det fælles kaffebord !!

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

58

"LIVET PÅ LANDET"

- Rodet, grimt, tænderskærende dårligt, de **forspildte muligheders land**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

59

Men også

- Smukt,
- Stemningsfuldt,
- Livgivende
- Inspirerende
- **Mangfoldigt...og** folk er heldigvis forskellige
- **Oplever og vurderer forholdene forskelligt** (pas på etnocentrismen)

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

60

II.DET GODE LANDLIV!

- De smukke landsbyer og kulturlandskabet
- **(Det fysiske)**
- Når mennesker mødes og social kapital opstår
- **(Livet)**

Min personlige opfattelse

- **LANDSBYLIVET NÅR DET ER ALLERBEDST.**
- **To overordnede temaer**
- **Kulturlandskaberne**
- **og menneskene, der lever i det!**

Årets gang i Kulturlandskabet

- Rod i begreberne !! (Natur/kulturlandskab)
- Men smukt er der jo derude....
- Uanset hvad vi kalder det.
- **Lydene** (hver årstid sin egen lyd)
- **Lugtene** (hver årstid sin egen lugt)
- **Vinden**
- **Lyset (Døgn og årsrytmen)**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

64

SMUKT om morgenen

En morgen i februar

2222 9811

LANDSBYERNE I NUTIDSLANDSKABET

- Har ligget der siden 1285 (ca.)
- Lokaliseringen er planlagt til et formål.
Landbrugsproduktion
- 6000 års symbiotisk ,
nødvendighedsbetinget og funktionelt
samliv er i dag helt forbi mellem landsby
og landbrug.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

73

Landsbyerne i dag

- Landsbyernes udvikling i dag er (stort set) koblet op på udviklingen i byerne.
- Byernes erhvervsliv, kulturliv og uddannelsesliv giver "liv" til landsbyerne og de folk, der bor der.
- "Den grænseløse by"

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

78

Olivias iagttagelser

- "Farfar. "Puh her stinker af lort. Tror du det er en hest, der har skidt på vejen?"
- Nej, men Olivia, men der lugter af gris.
- Om to år er de også væk, og for førstegang i 6000 år er Mellerup "fri" for produktionshusdyr.

• Utrolig mange "hobbyheste" i Hunde og Katte.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

79

BLIKKET!

- "Landblikket"
- Man ser på hinanden når man mødes.
- Man hilser på til fods og i bil
- Byblikket, vinder desværre mere og mere indpas.
- Man ser ved siden af den, man møder
- Man hilser ikke.
- Børnene bliver "skræmte", hvis man taler til dem.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

80

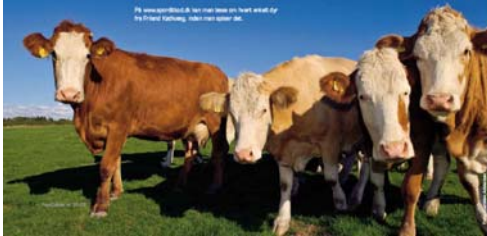
Menneskene på landet

- Den nye landadel
- De almindelige mennesker
- Og samfundets tabere

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

81

LANDADELEN

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

82

- Det gode landliv for almindelige mennesker

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

100

Når landlivet er allerbedst Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

102

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

105

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

107

Midsommeridyl. Når landlivet er allerbedst

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

108

Og så lige lidt lidt grovkornet humor

Når landlivet er allerbedst
Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811
113

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811
114

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

115

SKODDISTRIKTERNE

- TABERLANDDISTRIKTER OG TABERLANDSBYERNE?
- BOLIGER
- Landbrug m.v.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

119

DET FYSISKE PROBLEM

- En mangefacetteret problemstilling
- Forskellige typer landdistrikter
- Forskellige landsbytyper
- Forskellige udfordringer for kommunerne.
- Forskellige redskaber.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

120

En kunstnerisk sammenfatning !

Allan Otte. God damn the Sun. 2006

Lektor Jørgen Møller. AAU. Til.
2222 9811

121

Tabernes bolig

FORFALD:

- *Når bygninger står og falder sammen i større eller mindre grad
- * Når de gamle landsbyhovedgader emmer af funktionstømning og fysisk forfald

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

125

FYSISK FORARMNING:

- **Når bygninger :**
- *Ikke vedligeholdes.
- *Vedligeholdes eller ombygges forkert med anvendelse af dårlige materialer og elendigt håndværk. (Gør det selv og Silvaniseringen)
- *Nybyggeri og ombygninger/tilbygninger er ude af lokal kontekst. (Arkitektonisk, materialemæssigt, skalamæssigt)
- .

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

126

FYSISK FORARMNING

- *Når forhaver og indkørsler fyldes op med skrammel og gamle biler med og uden plader.
- *Når inventaret i det offentlige rum er af uhørt dårlig kvalitet og vedligeholdelsesstandard....
- *Når offentlige veje, rabatter og kantsten samt pladser ikke vedligeholdes

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

127

KIRKEN & FORSAMLINGSHUSET!

- De eneste bygninger, der vedligeholdes (Næsten)alle steder er **sognekirken og forsamlingshuset**.
- Kirken vedligeholdes **forskriftsmæssigt og smukt**.
- Forsamlingshusene vedligeholdes af lokale ildsjæle med få penge, ingen fine fornemmelser og en operationel holdning til tilværelsen> **vedligeholdelsesfrit> plastvinduer!!!**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

128

TIDLIGERE TIDERS LANDBYFOLK!

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

131

DØDSSPIRALEN!!

- Når det fysiske forfald/armod ikke længere "blot" er en konsekvens af udviklingen i samfundet.
- Men også selv bliver en del af årsagen til visse landsbyers (fysiske) deroute!
- Hvem vil bo på en losseplads ??
- Det uudtalte hovedspørgsmål/Katten og den varme grød
- "Underdanmark",
- "White Trash Areas"
- Hvordan undgår vi det?

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

132

BILLEDKAVALKADE

- **Enkeltelementer:**

- Landbrugsbygninger, foderstoffirmaer, Værksteder, industribygninger
- **Fællesskabets huse::**
- mejerier
- Forsamlingshuse
- Missionshuse
- Frysehuse
- Købmandsbutikker og brugsforeninger
- Kroer, grillbarer og cafeteriaer
- Tank – og servicestationer
- Transformatorstationer

- **HELHEDEN kan være chokerende dårlig**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

133

Lektor Jørgen Møller. AAU. Til.
2222 9811

152

•Livet i landsbyen

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

155

LOKAL-samfundet

- 1950'erne . Det sidste 10 – år i den gamle tid.
- Altid sne og kælkeføre.
- Jørgen Bitch/Arne Falck Rønne i forsamlingshuset
- De sortklædte aftægtsfolk
- Den østjydske dialekt
- Rutebil formiddag og eftermiddag
- Charterrejser??. En tur til Fyn var stort
- Ganske få privatbiler
- Købmand, Brugs, Andelsmejeri/Mælkekuske
- Fjernsyn.? 4 i Støvring
- 1 Radioprogram
- Man sagde "De" til præst og degn.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

156

- Lukkede småsamfund uden ret meget forbindelse til omverdenen,... set i forhold til i dag.
- På mange måder klassedelt.

- 1960er`ne. Den nye tid buldrer frem

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

157

59 års udvikling.

- Fra landbosamfund til pendlersamfund.
- Rligere på materielle goder
- Færre arbejdspladser (Privat/offentlig)
- Færre landbrug
- Et helt forandret lokalsamfundsliv

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

158

- Det lokale gik i opløsning
- Lokalsamfundsbegrebet har en anden betydning i dag. (diskussion)

- Ses og opleves på mange måder i dag.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

159

- Dagliglivets strukturer er under hastig forandring i landsbyerne. **Noget gammelt forsvinder, men hvad vokser der frem af "asken".**
- Hedeafbrænding fører til ny, kraftigere plantevækst
- Ikke nødvendigvis negativt. Giver plads for nyorientering ++/--

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

160

FOR "ALLE" LANDSBYER GÆLDER DET:

- Landsbyerne er kommet i klemme i **samfundsudviklingen!!!!**
- Nogen er klemte på grund af ustyret vækst
- Andre er klemte på grund af mangel på folk, udvikling og mangel på reel, politisk opmærksomhed
- Angribes både **udefra** og **indefra**.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

161

God at få forstand også i dag

1980
Landsbykommissionen

2222 9811

162

KRYDSPRES KNIBTANGSOPERATION

INDEFRA

UDEFRA

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

163

Udefra:

- Globalisering, vidensøkonomi,
- "Byens lys".
- Centrenes bedre uddannelsesmuligheder
(Brain Drain)
- Centrenes bedre job og lønmuligheder
- Centrenes bedre indkøbsmuligheder

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

164

ANGREB INDE FRA:

- **En epoke er ved at rinde ud:**
- 6000 års symbiotisk samliv er nu fuldstændig slut
- -3900 – 2005<>1965-2005
- Forretningerne er stort set væk
- Kun et par aktive landmænd tilbage (I sognet kun to gårde tilbage: kirkegården og Svinebaronens
- Landbokulturen er væk.
- "Alle pendler ind eller ud- og længere og længere væk."
- Den nye Landsbykultur har ikke fundet sit ståsted (endnu)!!!!

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

165

- Pres fra:
- Demografien. (De unge søger væk/uddannelse)
- De store holdidrætter mister appel
- (træning, faste tidspunkter, mødedisciplin
- Foreningsfællesskabet opsøges i større geografiske cirkler.
- **Mobiliteten gør det muligt at være foreningsaktiv andre steder end i den lokale forening.**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

166

- **Bankospil og Fællesspisning med brun sovs er ikke nok....længere.**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

167

Det "lokale" går i opløsning!!!

- **Lokalsamfundet bliver af mindre betydning/Uden betydning??...**
- *Arbejde
- *Indkøb
- * Skolegang
- *Venner/familie
- *Fritidslivet
- *Foreningslivet
- *Kulturlivet
- *Vores brug af håndværkere
- *Vores brug af service/indkøb

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

168

BOLIGPRÆFERENCER I YDERDISTRIKTER

- **Ærø, SBI**
- Tilflyttere 3 .typer
- **De lokale** (vender tilbage)
- **Drømmerne** (Fra de større byer/nærsamfund/realisere alternative livsformer
- **De rodløse**. Højtuddannede, pendler langt, har ingen kontakt med de lokale, naturherligheder og "det rigtige" hus
- **NYT. Second House**

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tilf.
2222 9811

169

FORENING. Ved 25 års jubilæet i 2004 var stemningen noget bedre. Her ses et udsnit af bestyrelsen klar ved bufetbordet: fra venstre Claus Nielsen, Bjarne Petersen, Elin Kjærgaard, Kim Løfkvist og Kim Pavar. Foto: Lars Rasborg

Slut med skytteforening i Havndal

Februar 2008

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tilf.
2222 9811

170

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf. 2222 9811

172

Tre menighedsråd bliver snart til et

Af Karin Hede Pedersen kaha@amtstavisen.dk

Minimering. Fremover vil Hørsholm Kirke (billedet) ikke have sit eget menighedsråd. Rådene i Hørsholm, Albæk og Stevning bliver slået sammen til et forud for menighedsrådsvalget i efteråret. Foto: Jens Munk

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf. 2222 9811

173

Lektor Jørgen Møller. AAU. Tlf. 2222 9811

174

HVAD HAR VI STÅ IMOD MED?

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

175

Landsbyens "kapitalformer"

- Økonomisk kapital (Penge, Erhvervsliv)
- Fysisk kapital (Bygninger, kulturarv, natur, Beliggenhedsattraktioner, veje mv.)
- Human kapital (Viden, uddannelse)
- Kulturel kapital (Lysten til "Samvær"
- **Social kapital.**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

176

Social kapital

- Putnam. (USA.) "Bowling Alone" (1993)
- **Netværk, normer og tillid, som letter koordinering og samarbejde til fælles gavn**
-

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

177

Commins & Meredith

- Social kapital er "... *beskaffenheden og omfanget af et samfunds netværk af personlige, institutionelle relationer og værdier samt normerne opfostret af disse relationer*". *Og alt andet lige vil et samfund, som er rigt på social kapital være mere velhavende, bedre informeret, bedre styret og mindre mærket af konflikt end samfund med en mindre, social kapital*

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

178

Svendsen & Svendsen "Social kapital" (2006)

- Tillid mellem mennesker
- Man *stoler på/et* ord er et ord
- Opbygges gennem *fælles handlinger*
- Kræver *mødesteder* (Formelle /Uformelle)
- *Inkluderende*/brobyggende "*Briding*" social kapital
- *Ekskluderende* /Grøftegravende/*Gapping*

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

179

Idrætsforeningernes sociale kapital

*"Idrætsforeningerne er mange steder i landet den stærkeste forening (i en landsby). Derfor *kan* det være dem, der skal tage initiativ til at skabe en debat om landsbyens fremtid og hvad man kan gøre for at skabe udvikling i byen"*

Søren Møller. Udspil nr. 1. 2007

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

180

Margaret Alston .2002

- *"Social kapital er det råmateriale, der holder lokalsamfund sammen gennem medlemmernes medvirken i samfundsnetværk, gensidighed, tillid, sociale normer og proaktivitet (Cox, 1995; Bullen and Onyx 1998; Falk and Kilpatrick, 1999). I lokalsamfund på landet er tillidsnetværk stærke og komplekse. ... Andre udtryk for social kapital er tydelige i lokale klubber, sportsforeninger og lokale organisationer som f.eks. foreninger for landbokvinder, Lions Clubs etc.*

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

181

Gapping Social capital

- Svendsen (2007) /Møller 2008
- Tordenskjolds soldater
- "Byens styregruppe"
- Lokale magteliter
- **Eliteildsjæle**
- **"FRYGT"**. De er altid de klogeste
- **PASSIVITET**. Det klarer de jo nok, som de plejer

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

182

SOCIAL KAPITAL KAN ØDELÆGGES

- *"Social kapital et skrøbeligt gode, som kan forsvinde på få år". (G.L.H.Svendsen)*
- Når vi har for travlt med alt muligt...alle andre steder, end der hvor vi bor.
- **Det fælles erfaringsgrundlag tyndes ud...**
- Landsbyens sociale kapital forsvinder stille og roligt...I starten ikke mærkbart

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

183

TRANSFORMATIONER

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

184

"Transformationer"

- Noget gammelt forsvinder og
Nyt vokser frem af det gamle.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

185

Skødtgården i Vestrup for opgradering (2003)
2222 9811

190

Skødtgården, Vestrup. Realdania+ Randers
Boligforening

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

191

Skødtgården i Vestrup

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

192

2222 9811

Nostalgi og udvikling i Kare

Af John Pedersen jope@amtsavisen.dk

[TILBAGE TIL ARTIKLEN](#)

Nostalgi og udvikling. Kahrbysgaard, som den viser sig fra sin bedste side i herlig forårsol, og med trafik som man også kunne opleve for 400 år siden, da de første sten blev lagt.

Rds. Amtsavis 11.03.2008, lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

198

IV

• Landsbyens udvikling.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf. 2222 9811

204

- **Hvilken rolle skal landsbyerne spille i fremtiden??????**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

205

Landsbyernes rolle idag

- Tidligere landbrugets støttepunkter
- I dag bosætningsteder
- **Forskellige typer.**
 - Natur/.heste
 - Naturromantik
 - Iværksættere Projektmagere
 - Osv.
 - Kan give voldsomme spændinger

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

206

Brændende spørgsmål.

- **Bosætning ? I landsbyerne? Og udenfor.**
- **Produktion?**
- **En blanding?**
- **Bosætning uden service!**
- **Bosætning med service!**
- **Satse på tilflytning! Stor/ Lille (Kvantitativ vækst**
- **Satse på kvalitativ vækst**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

207

UDFORDRINGEN

- At finde måder at udvikle landdistrikterne og landsbyerne på.
- **Bæredygtighed:**
 - Faglig
 - Økonomisk
 - Socialt/menneskligt
 - Miljømæssigt
- Undgå perspektivløse lappeløsninger
- Skære igennem og fremtids sikre de kommunale strukturer

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

208

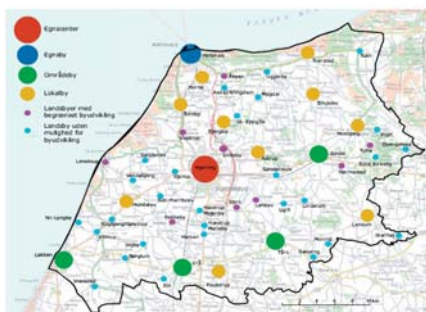
KOMMUNENS UDVIKLING

- Planstrategi
- Kommuneplanrevision omkring det åbne land og **fremtidens bymønstre**
- Kommunale Services
- Bolig og erhvervsudstyknings

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

209

Bymønstre 2017 i Hjørring kommune

210

En "bæredygtig" landsby

- En "god" befolkningspyramide
- Et varieret foreningsliv med mange ildsjæle
- En betydelig, inkluderende social kapital
- Natur & Beliggendhedsattraktioner
- Kommunal service inden for en rimelig afstand
- Kollektiv Trafik
- Privat service inden for en rimelig afstand
- Arbejdspladser inden for en rimelig afstand

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

212

MIN VISION 2020

- **Kvalitetskravet.**
- Smukke yderområder
- *Min* faglige holdning til udvikling i landdistrikterne og i landsbyerne.
- Der skal være smukt, velordnet og velfungerende,... og det er der **ikke** p.t. (alle steder)
- Vigtig rammebetingelse for erhverv og den "gode" tilflytning er smukke bygninger og omgivelser!

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

213

VISIONEN

- Smukke og velholdte landsbyer.
- Med en god blanding af gammelt og nyt.
- Med en bredspektret alders- erhvervs - og interesseprofil
- Med mængder af inkluderende social kapital

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

214

BLÆS TIL ANGREB!

- Til kamp mod "ligegladheden" og den udbredte "laden stå til" holdning hos næsten alle aktører.
- Kommunerne skal gå i spidsen.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

215

Planlæg for forskellighed

- Hver landsby har sin egen identitet, baggrund og ressourcer.
- Planlæg for forskellighed.

•

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

216

HVOR LÆGGER VI NIVEAUET??

- Gøre landsbyen klar, som hvis Dronningen kom på besøg ?
- Ordentligt
- Rettidig omhu

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

217

Skødtgården, Vestrup. Realdania+ Randers
Boligforening

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

219

"FORVENTNINGSADFSTEMNING"

- Landbyforskelligheder og folk med forskellig attitude.
- Studiekredse>Afstemning> Borgermøde
- **Fastlægge et niveau for godt landsbyliv og naboskab.**
- Landsbyvidde/vedtægt. Oldermann Samarbejdsdokument, der udleveres til alle tilflyttere

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

220

RESPEKT !!!!

- Det er hamrende nødvendigt, at landsbydemokratiet foregår som en dialogpræget proces, hvor man lytter (fordomsfrit) til alle andres argumenter.
- Aldrig beklikker andres baggrund for deres meninger.
- Undgå grøftegravning
- Transparency/Gennemsigthed

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

221

Præferencerne om "det gode liv" er forskelligt hos folk i landsbyen

- Alder
- Uddannelse
- Køn
- Arbejde
- Familiesituation
- Livsdrømme
- Livsformer

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

222

FORANDRING

- FORANDRING SKABER OFTE KONFLIKT OG FRUSTRATION !
- Ildsælene brænder ud!!!!!!
- **Konflikter omkring fremtidsperspektiver**

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

223

Landsbytyper

- Hestelandsbyen
- Iværksætterlandsbyen
- Miljølandsbyen
- Bosætningslandsbyen
- Udsigtslandsbyen
- Idrætslandsbyen
- Foreningslandsbyen
- Facilitetslandsbyen

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

224

FRA HIERARKI TIL NETVÆRK

- **Forlad den gamle tænkning:**
- Nabolandsbyen er en konkurrent
- Vi skal have alting her hos os.
- **Den nye tænkning:**
- Polycentriske landsbynetværk

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

225

Landsbyliv 2020

- Opfat dem alle som del af et landsbynetværk

• "Netværkslandsby-lokalsamfundet"

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

226

• **INGEN HAR DET HELE...**

• **TILSAMMEN HAR VI ALT**

- J.Møller. 2007

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

227

• **"INGEN KAN DET HELE....."**

• **TILSAMMEN KAN VI ALT"**

- Møller. 2007

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

228

•3x4

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

229

HVAD SKABER VINDERE!

- STOLTHED
- ENIGHED
- COMMITMENT
- RISIKOVILLIGHED

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

230

4H

- HUMOR
- HÅNDELAG
- HJERTELIGHED
- HANDLEKRAFT

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

231

4 gode råd

- Samarbejde med kommunen
- Se jeres landsby i en netværkssammenhæng
- Skabe/udvikle inkluderende netværk i landsbyen
- Tag godt mod nyttilflyttere

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

232

- Held og lykke med arbejdet
- Tak for ordet.

Lektor Jørgen Møller, AAU, Tlf.
2222 9811

233
